

Yrkes högskolan

OMRÅDESANALYS 2024

Omvårdnad

Myndigheten för yrkes högskolan

Innehållsförteckning

Inledning	3
Innehåll.....	4
Yrkeshögskolans utbildningsinriktningar.....	4
Avstämningar.....	4
Yrkeshögskolans statistik.....	5
Bedömning av platsernas utveckling.....	5
Omvårdnad	6
Utfall ansökan 2023.....	7
Resultat från genomförda utbildningar.....	9
Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt.....	12
Regionalt utbud och regional efterfrågan.....	18
Bedömning av utvecklingen för nya platser med start 2025.....	23
Definitioner	24

PUBLICERAD: 2024-06-11
DNR: MYH 2024/3012
ISBN: 978-91-89815-72-8

Inledning

Det här är ett analysunderlag som visar hur myndigheten ser på utbildningarnas resultat, efterfrågan på kompetens och utvecklingen av utbildningsplatser inom en viss utbildningsinriktning – eller en gruppering av utbildningsinriktningar som har en koppling till varandra.

I underlaget presenteras statistik avseende pågående och beviljade utbildningsplatser, resultat för en utbildningsinriktning, eller en gruppering av utbildningsinriktningar samt information om efterfrågan. Varje presentation avslutas med en bedömning av hur myndigheten ser på utvecklingen av utbildningsplatser inom en viss utbildningsinriktning och hur många platser som kan beviljas för start 2025.

Bedömningen bygger på en avvägning av vad som är rimligt att bevilja utifrån en rad faktorer, där de tre främsta är

- det ekonomiska utrymme som myndigheten beräknar ha för att bevilja statsbidrag och särskilda medel för programmen
- dimensionering av redan beviljade platser och pågående utbildningar
- efterfrågan på kompetens.

Det bör understrykas, att det kan finnas skillnader gentemot bedömningen och den efterfrågan på kompetens som finns. Myndigheten har begränsade medel och en mängd prioriteringar måste göras mellan samtliga utbildningsinriktningar. Det kan innebära att efterfrågan inte kan matchas med motsvarande antal utbildningsplatser. Andra faktorer kan också påverka och som leder till att det inte är rimligt att genomföra en ökning av en utbildningsinriktning.

Enligt förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan ska myndigheten analysera arbetsmarknadens behov av utbildningar inom yrkeshögskolan.

Målsättningen med områdesanalysen är att bidra till ökad transparens och tydlighet. Under- laget kan både hänvisas till inför det att en ansökan öppnar och vid bedömning och kan förhoppningsvis bidra till att skapa en röd tråd från den enskilda ansökan till myndighetens beslut. Det är värt att understryka att bedömningen av en utbildningsansökan väger in fler faktorer än just områdesanalyserna.

Innehåll

Strukturen är densamma för samtliga områdesanalyser. Varje områdesanalys innehåller följande information:

- utfall av årets ansökan och det nya utbildningsutbudet
- resultat från genomförda utbildningar
- beskrivning av efterfrågan på 3–5 års sikt
- regionalt utbud och regional efterfrågan
- bedömning av nya platser med avslut per år.

Yrkeshögskolans utbildningsinriktningar

Det finns drygt 200 utbildningsinriktningar inom yrkeshögskolan. Till varje utbildningsinriktning hör en SUN-kod som myndigheten har tagit fram genom att utgå från Svensk utbildningsnomenklatur (SUN). All statistik som presenteras är uppbyggd efter detta system.

Varje utbildningsinriktning leder till en yrkesroll eller flera närliggande yrkesroller. Det finns också utbildningsinriktningar som kategoriseras som "övriga" utbildningsinriktningar. Dessa övriga SUN-koder kan innehålla både specifika utbildningar för vilka det av någon anledning saknas en dedikerad inriktning, eller mer obestämbara utbildningar som inte passar in i några av de andra SUN-koderna.

Antalet utbildningsinriktningar kan förändras över tid. Myndigheten kan ta bort eller lägga till SUN-koder beroende på utvecklingen på arbetsmarknaden.

Avstämningar

I framtagandet av denna områdesanalys har avstämningar skett med olika berörda branscher eller andra relevanta aktörer som kan bidra till att ge en samlad bild av efterfrågan på kompetens på nationell och regional nivå.

Yrkeshögskolans statistik

Det finns en hel del statistik om yrkeshögskolan och för den som vill veta mer hänvisas till myh.se och scb.se.

Här presenteras endast en begränsad del och det statistiska underlaget som tas upp är

- statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser per utbildningsinriktning
- examensgrad från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
- andel i arbete från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
- arbetets överensstämmelse med utbildningen per utbildningsinriktning
- utnyttjade platser per utbildningsinriktning.

Statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser utgör en grund för dimensionering av nya utbildningsplatser. Det som är särskilt relevant att visa i detta sammanhang är statistik över platser per slutår, för att illustrera vilket utflöde av kompetens som utbildningarna kan bidra med per år om alla beviljade platser utnyttjas.

Statistiken visar också var i landet beviljade utbildningar är placerade. Utbildningar inom yrkeshögskolan ska ha en utifrån arbetslivet lämplig regional placering och den regionala efterfrågan är en viktig aspekt vid beviljandet av nya platser.

Examensgrad, andel i arbete, arbetets överensstämmelse med utbildningen samt utnyttjade platser är alla olika sätt att mäta utbildningarnas resultat per utbildningsinriktning.

Bedömning av platsernas utveckling

Det nya underlaget avslutas med en bedömning av hur antalet platser per utbildningsinriktning kommer att utvecklas och hur många platser som kan beviljas för start 2025.

Bedömningen är inte ett facit över hur det kommer att bli. Antalet platser kan komma att bli lägre eller högre än bedömningen. Det beror på en mängd faktorer så som bedömning av ansökningar, förändringar i vår omvärld och hur mycket statsbidrag eller särskilda medel som kan fördelas mellan alla utbildningsinriktningar.

Omvårdnad

Den här områdesanalysen inkluderar olika specialistutbildningar för undersköterskor inom sjukvården samt utbildning till ambulanssjukvårdare och medicinsk foterapeut.

Övriga utbildningar, sjukvård

SUN-KOD
723py

Palliativ vård

SUN-KOD
723uc

Medicinsk foterapeut

SUN-KOD
723ua

Ambulanssjukvårdare

SUN-KOD
723pa

Utfall ansökan 2023

Utbildningsinriktningar	Ansökningar	Beviljade ansökningar
Ambulanssjukvårdare	3	3
Övriga utbildningar, sjukvård	19	11
Palliativ vård	7	3
Medicinsk foterapeut	1	0

Källa: MYH.

Pågående och beslutade platser per utbildningsinriktning och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Utbildningsinriktningar	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Ambulanssjukvårdare	150	147	112	77		
Övriga utbildningar, sjukvård*	522	475	495	358	79	24
Palliativ vård	165	170	175	140	105	
Medicinsk foterapeut	79	79				

*Innehåller, specialistundersköterska med inriktning barn- och ungdomssjukvård, akutsjukvård, laboratoriemedicin, röntgen, kvalificerad sjukvård och neurologi samt anestesi, operation och IVA.

Källa: MYH.

Platser som beviljas efter ansökan 2024 påverkar i huvudsak slutåren 2026 och framåt. Detta beroende på att utbildningarna varierar mellan 200 och 300 yrkeshögskolepoäng, där 200 yrkeshögskolepoäng motsvarar ett års studier.

Utbildningar till ambulanssjukvårdare har under 2023 brutits ur utbildningsinriktningen övriga utbildningar, sjukvård 723py och fått en egen utbildningsinriktning, ambulanssjukvårdare 723pa. Utbildningar till ambulanssjukvårdare omfattar 200 yrkeshögskolepoäng och går på helfart, vilket tar ett år att genomföra.

Utbildningar till specialistundersköterska med olika inriktning omfattar 200 yrkeshögskolepoäng. Utbildningarna bedrivs på både hel- och helfart och tar därmed ett till två år att genomföra.

Utbildningar med inriktning palliativ vård omfattar cirka 200 yrkeshögskolepoäng och bedrivs på halvfart vilket tar cirka två år att genomföra.

Utbildningar till medicinsk foterapeut omfattar 300 yrkeshögskolepoäng och bedrivs på helfart, vilket tar ett och ett halvt år att genomföra.

Nya platser kan fyllas på vid varje ansökningstillfälle och på så vis byggs utflödet på framåt.

YH-flex

Inom YH-flex beviljades undersköterska med specialistutbildning inom anestesi, operation och intensivvård 5 platser och ambulanssjukvårdare 10 platser 2022.

Resultat från genomförda utbildningar

Examensgraden de tre senaste slutåren.

Utbildningsinriktningar	2020	2021	2022
Ambulanssjukvårdare	86 %	89 %	74%
Övriga utbildningar, sjukvård	79 %	71 %	66 %
Palliativ vård	55 %	63 %	62 %
Medicinsk foterapeut	70 %	79 %	84 %
Totalt för yrkeshögskolan	72 %	70 %	67 %

Källa: SCB.

Andel i arbete och arbetets överensstämmelse med utbildningen helt eller till största delen året efter examen (avser examinerade 2022).

Utbildningsinriktningar	Andel i arbete, procent	Överensstämmelse arbete – utbildning		
		Helt/till största delen, procent	Till viss del, procent	Inte alls, procent
Ambulanssjukvårdare	100 ± 0	97 ± 4
Övriga utbildningar, sjukvård	94 ± 3	60 ± 7	27 ± 6	14 ± 5
Palliativ vård	95 ± 4	38 ± 10	49 ± 11	14 ± 7
Medicinsk foterapeut	97 ± 5	79 ± 5	17 ± 10	..
Totalt för yrkeshögskolan	89 ± 1	66 ± 1	25 ± 1	9 ± 0

Angivet med 95 procents konfidensintervall.
Källa SCB och MYH.

Prickade celler betyder att uppgiften inte är tillgänglig, för osäker för att anges eller borttagen av sekretesskäl.

Andel outnyttjade platser per startår.

Utbildningsinriktningar	2021	2022	2023
Ambulanssjukvårdare	10 %	0 %	17 %
Övriga utbildningar, sjukvård	4 %	11 %	8 %
Palliativ vård	6 %	19 %	18 %
Medicinsk foterapeut	0 %	0 %	0 %
Totalt för yrkeshögskolan	9 %	12 %	11 %

Källa MYH.

Reflektion över resultat från genomförda utbildningar

Examensgraden för ambulanssjukvårdare och foterapeut ligger över genomsnittet för yrkeshögskolan, men ambulanssjukvårdare uppvisar en kraftig sänkning senaste året medan foterapeuternas examensgrad ökat. Examensgraden för inriktningen övriga utbildningar sjukvård ligger i ungefärlig nivå med genomsnittet för yrkeshögskolan, medan palliativ vård ligger under.

Samtliga utbildningsinriktningar uppvisar en hög andel i arbete året efter examen, över genomsnittet för yrkeshögskolan. Utbildningsinriktningen ambulanssjukvård uppvisar hela 100 procent i arbete. Överensstämmelsen mellan utbildning och arbete var också väldigt hög för ambulanssjukvårdare men medicinsk foterapeut ligger även över genomsnittet för yrkeshögskolan. Överensstämmelsen för övriga utbildningar, sjukvård och palliativ vård ligger under eller mycket under genomsnittet för yrkeshögskolan.

Vad gäller outnyttjade platser låg utbildningsinriktningen palliativ vård och ambulanssjukvårdare högt vid senaste mätningen.

Slutsats

Resultaten från genomförda utbildningar inom palliativ vård signalerar att det finns en viss diskrepans mellan utbildningens innehåll och arbetet ute i verksamheterna. Det skulle kunna förklaras av att arbetsuppgifter kan variera mellan olika arbetsgivare, men även att kompetensen inte tillvaratas i den utsträckning som skulle kunna vara möjligt. Utbildningsinriktningen har också en relativt hög andel outnyttjade platser. I dagsläget finns det både program och kurser inom palliativ vård. Frågan är vart tonvikten skall ligga?

Utbildningsinriktningen övriga utbildningar, sjukvård vidareutbildar undersköterskor som i stor utsträckning jobbar på sjukhus i regionernas regi. Åren innan pandemin låg överensstämmelsen på över 70 procent för övriga utbildningar, sjukvård. Även om överensstämmelsen ökat senaste året återstår fortfarande en bra bit innan kompetensen hos de vidareut-

bildade undersköterskorna kommer till sin fulla rätt. Regionerna behöver fundera på hur de bättre kan tillvarata kompetensen.

Ambulanssjukvårdare med en examen hamnar i väldigt hög grad i jobb som överensstämmer med utbildningen, men examensgraden har sjunkit kraftigt det senaste året. Här bör utbildningsanordnare och arbetsliv fundera över varför examensgraden plötsligt sjunkit och hur den ska kunna öka igen.

Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt

Specialistundersköterskor

Undersköterska är Sveriges vanligaste yrke enligt Statistiska centralbyrån (SCB). En specialistundersköterska är en undersköterska som vidareutbildat och specialiserat sig inom olika områden. Regionerna är den största arbetsgivaren för specialistundersköterskorna i den här områdesanalysen, undantag är de utbildningar som har palliativ inriktning där många även arbetar inom kommunsektorn. Det skiljer sig åt hur efterfrågan ser ut för de olika inriktningarna.

I Sveriges kommuner och regioners (SKR:s) rekryteringsenkät till regionerna 2023 svarade 16 av 21 regioner. Där uppgav 75 procent att de försökt rekrytera specialistutbildade undersköterskor. Ungefär 50 procent av dessa bedömde att det var brist på kvalificerade sökande medan 25 procent ansåg att det var balans. Detta kan jämföras med 2021 års rekryteringsenkät då endast 33 procent av regionerna försökt rekrytera specialistundersköterskor.

56 procent av regionerna bedömde att antalet anställda specialistundersköterskor kommer att öka på tre års sikt och ingen region trodde på en minskning. Nära 70 procent av regionerna i enkäten bedömde att de har ett behov av YH-kurser.

I SKR:s rekryteringsenkät till kommunerna 2023 svarade 212 av 290 kommuner. Ungefär hälften av kommunerna hade försökt rekrytera specialistundersköterskor det senaste året. Nära 75 procent av dem upplevde att det var brist på kvalificerade sökande. Ungefär 65 procent bedömde att antalet anställda undersköterskor kommer att öka på tre års sikt. Cirka 40 procent trodde på en ökning inom palliativ vård.

Den första juli 2023 infördes reglering av undersköterskeyrket, vilket innebär att undersköterska blev en skyddad yrkestitel. Numer behövs ett bevis för att få använda titeln vid jobb inom vård och omsorg. Skyddad yrkestitel för undersköterskor är enligt SKR en stor fråga för arbetsgivarna eftersom den satt i gång processer i verksamheterna och påverkar hur de jobbar med kompetensförsörjningsfrågor. Bland annat har den satt fokus på hur kompetenser kan användas på bästa sätt och hur arbetsgivare kan organisera och differentiera arbetsuppgifter. I samband med införandet av en skyddad yrkestitel behöver många undersköterskor validera och komplettera sin kompetens. Vård - och omsorgscollege (VO-college) bedömer att den reglerade yrkestiteln kommer att bidra till att tydliggöra karriärvägarna och generellt leda till en ökad efterfrågan på vidareutbildade specialistundersköterskor från yrkeshögskolan.

Palliativ vård

Enligt SKR behövs kompetens inom palliativ vård inom både kommuner och regioner. Grunderna inom palliativ vård ingår i gymnasieskolans vård- och omsorgsprogram, men många undersköterskor behöver fördjupad kompetens. Dock skulle utbildningsinriktningen förmodligen uppvisa ett bättre resultat om utbudet av program minskas till förmån för antalet kurser inom palliativ vård, bedömer SKR.

VO-college uppger att efterfrågan minskar för YH-programmen med palliativ inriktning. De påpekar också att kurser med palliativ inriktning även förekommer i YH-programmet för specialistundersköterskor med inriktning vård och omsorg om äldre.

Övriga utbildningar, sjukvård

Utbildningsinriktningen övriga utbildningar, sjukvård består av olika vidareutbildningar för undersköterskor; specialistundersköterska med inriktning barn- och ungdomssjukvård, akutsjukvård, anestesi, operation och IVA samt labbanalys, röntgen, kvalificerad sjukvård och neurologi. SKR uppger att kompetens inom somatisk vård är efterfrågad. Enligt SKR:s rekryteringsenkät till regionerna 2023 är inriktningen barn- och ungdomssjukvård den mest efterfrågade, därefter kommer intensivvård, operation och anestesi.

VO-college bedömer att det finns en efterfrågan över hela landet på inriktningen barn- och ungdomssjukvård. De övriga inriktningarna har mer av ett sjuksköterskeperspektiv anser VO-college. De säger att undersköterskor sällan arbetar med anestesi, operation och intensivvård, det skulle i så fall kunna vara inom anestesi på uppvaken. De uppger även att det mest är sjuksköterskor som arbetar inom de övriga inriktningarna laboriemedicin, röntgen, kvalificerad sjukvård och neurologi. VO-college anser att det är viktigt att utbildningarna leder till att de studerande blir anställningsbara. De ser en viss risk med att utbildningsanordnarna vill vara för unika och snickrar ihop utbildningar som ska låta bra. VO-college bedömer att nuvarande utbud av utbildningsplatser inom utbildningsinriktningen är lagom.

SKR uppger att varje region har sina egna speciella behov och att regionerna resonerar olika kring arbetsfördelningen mellan sjuksköterska och specialistundersköterska. Flexibilitet för att möta regionala behov samt att utbildningsinnehållet ligger på rätt nivå är två viktiga faktorer att tänka på, anser SKR. Unika regionala behov skulle kunna motivera en ökning av antalet utbildningsplatser i inriktningen, anser de.

För regionala kompetensbehov som inte motsvarar nya yrkesroller eller nya inriktningar för specialistundersköterskor kan även YH-kurser vara ett alternativ.

Ambulanssjukvårdare

Ambulanssjukvårdare är anställda av regioner eller av privata företag som bedriver ambulanssjukvård på entreprenad. Socialstyrelsens föreskrifter för ambulanssjukvården SOSFS 2009:10 styr bemanningen i en ambulans, som kan bestå av antingen två sjuksköterskor eller av en sjuksköterska och en ambulanssjukvårdare. Det är vårdgivaren som ansvarar för att den hälso- och sjukvårdspersonal som ska framföra en ambulans har den kompetens som krävs för att på ett säkert sätt kunna utföra ett ambulansuppdrag. Det varierar mellan regionerna hur ambulanserna bemannas eftersom det inte finns några nationella riktlinjer. SKR menar att så bör det vara eftersom regionernas förutsättningar ser olika ut.

Tidigare utbildades ambulanssjukvårdare på högskolan, men sedan ett antal år sker utbildningen via yrkeshögskolan. Förkunskapskraven är, förutom specifika gymnasiekurser, yrkeslivserfarenhet från arbete som undersköterska och B-körkort. Det finns även enstaka exempel på regioner som genomfört utbildning av ambulanssjukvårdare i egen regi utanför yrkes-

högskolan.

I ambulansen är det sjuksköterskan som har det medicinska ansvaret. Ambulanssjukvårdaren kör ambulansen, assisterar sjuksköterskan, ansvarar för sjukvårdsledning och kommunikation, samordnar insatser och sköter den medicintekniska utrustningen och fordonets underhåll.

Enligt ambulansförbundet ALARM är ambulanssjukvården kraftigt underbemannad sedan flera år. Ambulansförbundet menar att det är vanligt med återkommande övertid och att vissa regioner är beroende av personal som reser in från andra regioner eller att personal hyrs in från bemanningsföretag. Samtidigt uttrycker de en oro över arbetsmarknaden för ambulanssjukvårdare eftersom dessa inte alltid blir anställningsbara i yrket de utbildat sig till. Ambulansförbundet erfar att vissa regioner hellre nyanställer sjuksköterskor än ambulanssjukvårdare för att arbeta i ambulanserna samt att vissa regioner omplacerar ambulanssjukvårdare till ren transportverksamhet. De efterfrågar därför nationella riktlinjer för bemanningen. I dagsläget finns ambulanssjukvårdare med olika utbildningsbakgrund, till exempel brandmän och undersköterskor. För ökad trovärdighet förespråkar ambulansförbundet att ambulanssjukvårdare blir en skyddad yrkestitel. De anser också att ett godkänt fystest vore önskvärt för att bli behörig till utbildningen. Det skulle tydliggöra för de sökande vilka krav som möter dem i yrket, anser ambulansförbundet.

Enligt SKR är differentiering av resurser en strömning inom hälso- och sjukvården. De menar att det inte behöver finnas samma kompetens alltid. Exempelvis skulle liggande sjuktransporter kunna vara en del av jobbet och det är viktigt att sätta rätt förväntningar hos dem som går utbildningen. Det ser olika ut i regionerna om det är två sjuksköterskor som bemannar ambulanserna eller om det är en sjuksköterska och en ambulanssjukvårdare. Med nuvarande kompetensutmaning kan det komma att bli än viktigare med ambulanssjukvårdare i vissa regioner, anser SKR. Enligt företrädare för SKR:s ambulansnätverk, som representeras av nästan alla regioner, är efterfrågan på ambulanssjukvårdare bestående eller ökande. Det finns olika regionala behov.

Den 1 oktober 2023 infördes nya regler om dygnsvila i kommuner och regioner. Det innebär att medarbetare måste ha elva timmars vila per dygn, enligt tolkningen som gjorts av EU:s arbetstidsdirektiv. För arbetsgivarna har detta inneburit att de behöver lägga om scheman och bemanna på nya sätt. Ambulansförbundet ALARM uppger att tolkningen av direktivet medfört att ambulanssjukvården tappar legitimerad personal.

I SKR:s rekryteringsenkät 2023 till regionerna svarade 16 av 21 regioner. Av dessa uppgav 75 procent att de hade försökt rekrytera ambulanssjukvårdare det senaste året. Av de rekryterande regionerna upplevde 75 procent brist på sökande medan knappt 10 procent vardera upplevde god tillgång eller balans. Detta är en ökning jämfört med 2021 års rekryteringsenkät då ungefär hälften av de svarande regionerna hade försökt rekrytera ambulanssjukvårdare.

Nära 40 procent av regionerna trodde att antalet anställda ambulanssjukvårdare kommer att öka på tre års sikt. En något större andel trodde på ett oförändrat läge medan endast 6 procent trodde på en minskning.

Ambulanssjukvårdare tillhör yrkesgruppen ambulanssjukvårdare (SSYK 5326), enligt Standard för svensk yrkesklassificering, SSYK. Av SCB:s yrkesregister framgår att det fanns cirka 900 ambulanssjukvårdare anställda 2022. Av dessa hade knappt 300 personer eller 33 procent en eftergymnasial utbildning. Av de anställda befann sig 159 personer i åldersgruppen 55–59 år som beräknas gå i pension under perioden 2027–2031. Det motsvarar i genomsnitt cirka 32 personer om året. Utflödet från yrkeshögskolan ligger för närvarande runt 150 platser per år. Antalet utbildningsplatser ligger därmed högt i förhållande till pensionsavgångarna. Men resultaten för genomförda utbildningar visar mycket goda resultat för utbildningsinriktningen med 100 procent i arbete året efter examen och 97 procent i helt rätt jobb, vilket tyder på att ambulanssjukvårdarna är efterfrågade.

Medicinsk fotterapeut

Medicinska fotterapeuter arbetar med fothälsovård och fotsjukvård genom att behandla och förebygga fotbesvär orsakade av underliggande sjukdomstillstånd som påverkar fotens nerver, kärl, hud eller mjukdelar. Huvudsakliga kundgrupper är äldre och diabetespatienter. De flesta arbetar som egna företagare.

Enligt Sveriges fotterapeuter är det stora skillnader på hur fotsjukvården organiseras i landets kommuner och regioner. I vissa regioner anställer vårdcentralerna medicinska fotterapeuter eller knyter dem till sig som underleverantörer. De kan även skriva avtal med äldreboenden. Sveriges fotterapeuter ser att chanserna till anställning ökar i landet och bedömer att behovet av medicinska fotterapeuter är ökande i takt med att andelen äldre i samhället ökar. Dock behandlar de alla ålderskategorier.

Regionerna ställer olika krav på vilka kompetenser en medicinsk fotterapeut behöver ha, uppger Sveriges fotterapeuter. I vissa regioner krävs två års arbetslivserfarenhet medan andra regioner saknar sådana krav.

Medicinska fotterapeuter utbildas inom yrkeshögskolan och det finns även tre privata utbildningar till medicinsk fotterapeut i Sverige vars studerande accepteras som medlemmar i Sveriges fotterapeuter. De privata skolorna utbildar totalt cirka 60 medicinska fotterapeuter per år utöver yrkeshögskolans utbud. I början av 2000-talet erbjöd Karolinska Institutet en treårig utbildning inom podiatri, men sedan 2009 är utbildningen vilande och inga liknande utbildningar ges på universitet eller högskola i Sverige. Det finns även flera privata utbildningsalternativ med olika omfattning, alltifrån några dagars utbildning till några månader, där man efter erhållet certifikat kan kalla sig fotterapeut. Sveriges fotterapeuter beskriver att detta är ett problem eftersom kortare utbildningar inte ger tillräcklig kompetens.

Sveriges fotterapeuter skulle vilja se mer lärarledd tid på praktiska moment i skolan, innan de studerande gör LIA-kurserna. De menar att yrket är ett hantverk och behandling utförs på tre nivåer; pedikyr, fotterapi på den friska foten samt fotsjukvård. De anser att YH-utbildningarna till medicinsk fotterapeut behöver mer praktisk undervisning för att kunna jobba med sjuka fötter, exempelvis diabetesfötter. Konsekvenserna kan bli allvarliga om en student råkar skära fel. I värsta fall kan det leda till amputation och svårärläkt sår kan förvärras.

Motsvarande utbildningar i de andra nordiska länderna får exempelvis lära sig gånganalys och att använda en nageltång, uppger de. Men enligt Sveriges fotterapeuter är inte utbildningsanordnarna beredda att införa mer praktisk undervisning i dagsläget eftersom det då blir ett annat upplägg på undervisningen och en annan ekonomisk kalkyl.

SKR bedömer att efterfrågan på medicinska fotterapeuter kommer öka på grund av att allt fler blir äldre. I SKR:s rekryteringsenkät 2023 till regionerna svarade 16 av 21 regioner. Av dessa uppgav 25 procent att de hade försökt rekrytera medicinska fotterapeuter det senaste året. Av dem upplevde 50 procent balans och 25 procent brist. 31 procent trodde att antalet anställda skulle vara oförändrat på tre års sikt och resterande kunde inte bedöma. Medicinska fotterapeuter omfattades inte av motsvarande rekryteringsenkät till kommunerna. Sveriges fotterapeuter tycker att helheten därmed går förlorad eftersom kommunerna har en egen budget för fotsjukvården och borde omfattas av rekryteringsenkäten.

Efterfrågan av en viss yrkesroll påverkas också av kommande pensionsavgångar. Sveriges fotterapeuter är en av flera föreningar för fotterapeuter och har cirka 2 000 medlemmar, varav några är podiatriker. Majoriteten av medlemmarna är egna företagare. Cirka hälften av medlemmarna är mellan 51–60 år och omkring 400 medlemmar kommer att gå i pension under den kommande femårsperioden.

Medicinska fotterapeuter ingår i yrkesgruppen fotterapeuter (SSYK 5144) enligt SCB:s standard för svensk yrkesklassificering, SSYK. Här inkluderas inte podiatriker eller pedikyrister eftersom dessa räknas in i andra yrkesgrupper. Av SCB:s yrkesregister framgår att det fanns cirka 500 anställda fotterapeuter i Sverige år 2022. Det fanns även cirka 1300 egna företagare. Av de anställda befann sig cirka 120 personer i åldersgruppen 55–59 år och beräknas gå i pension mellan 2027–2031. Det motsvarar i genomsnitt 24 personer per år. I den siffran ingår inte de blivande pensionärerna mellan 55–59 år från gruppen egna företagare. Yrkehögskolans utflöde ligger för närvarande runt cirka 80 platser per år.

Vidareutbildning för yrkesverksamma

Yrkehögskolans kurser kan vara ett bra verktyg för kompetensutveckling av de som redan är yrkesverksamma. Även YH-flex kan vara en metod för att höja kompetensen hos personer med viss yrkeserfarenhet. Nedan presenteras uppgifter om de kurser som beviljats inom utbildningsinriktningarna i denna områdesanalys.

Inom utbildningsinriktningarna övriga utbildningar, inriktning sjukvård har det beviljats kurser inom akut omhändertagande, avancerad hemsjukvård och omsorg, fotsår hos diabetespatienter, intensivvård och vårdhygien, vårdhygien och vårdrelaterade infektioner, hälsa, prevention och rehabilitering samt omvårdnad vid hjärt- kärlsjukdomar bland annat.

Inom utbildningsinriktningen palliativ vård har det beviljats kurser inom existentiell hälsa, palliativ vårdfilosofi samt symtomlindring och vård i livets slut till exempel.

Kurserna varierar mellan 25 och 60 yrkeshögskolepoäng. Dessa kurser kan även vara relevanta för andra yrkesgrupper som kan behöva vidareutveckla sin kompetens inom omvårdnad. På motsvarande sätt kan det finnas kurser inom andra utbildningsområden som är relevanta för yrkesverksamma inom omvårdnad.

Tabellen nedan visar beviljade platser per startår för områdesanalysens utbildningsinriktningar. Det stora antalet platser 2023 beror på en tillfällig budgetökning för yrkeshögskolan i vårändringsbudgeten 2023. Denna ökning medförde att antalet platser på kurser tillfälligt kunde öka kraftigt under 2023.

Platser per startår	2021	2022	2023	2024	2025	Totalsumma
Övriga utbildningar, sjukvård	100	370	540	350	120	1 480
Palliativ vård	90	190	290	460	210	1 240
Totalsumma	190	560	830	810	330	2 720

Källa: MYH.

Sveriges foterapeuter ser behov av kompetensutveckling för redan yrkesverksamma medicinska foterapeuter. YH-kurser inom diagnosgrupper, behandling av diabetespatienter samt gånganalys behövs.

Regionalt utbud och regional efterfrågan

Nedanstående tabeller visar antalet utbildningsplatser som avslutas per år i respektive region/län. Antal platser innebär tillgängliga utbildningsplatser och det är inte säkert att det motsvarar det antal personer som examineras.

Antal utbildningsplatser till *ambulanssjukvårdare* per region/län och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser per län	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Norrbottnen	20	20	20	20		
Skåne	35	35				
Stockholm	70	67	67	32		
Västra Götaland	25	25	25	25		

Källa: MYH.

Utbildningen i Norrbotten bedrivs på distans, övriga är bundna utbildningar.

Antal utbildningsplatser till *specialistundersköterska barn och ungdom** inom övriga utbildningar, sjukvård per region/län och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser per län	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Kronoberg	20	20	20	20		
Stockholm	34					
Södermanland, Västerbotten**			25	25	25	
Värmland	25	25	25	25		
Västernorrland	25	25	25	25		
Västra Götaland	26	26	26			

*Avser den del av utbildningsinriktningen som innehåller utbildning till specialistundersköterska barn och ungdom.

** Uppgifterna bygger på att flera orter har uppgetts i ansökan. Det är inte säkert att utbildning kommer att genomföras på samtliga orter.

Källa: MYH.

Utbildningen i Stockholm är platsbunden, övriga utbildningar bedrivs på distans. Det innebär i teorin att arbetskraft kan bli tillgänglig över hela landet.

Antal utbildningsplatser till *specialistundersköterska akutsjukvård inom övriga utbildningar, sjukvård per region/län och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.**

Platser per län	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Norrbottn, Värmland och Västra Götaland**	35	35	30	30	30	
Västra Götaland	105	35	70	35		
Östergötland	24	24	24			

*Avser den del av utbildningsinriktningen som innehåller utbildning till specialistundersköterska akutsjukvård.

**Uppgifterna bygger på att flera orter har uppgetts i ansökan. Det är inte säkert att utbildning kommer att genomföras på samtliga orter.

Källa: MYH.

Samtliga utbildningar ges på distans vilket i teorin innebär att arbetskraft kan bli tillgänglig över hela landet.

Antal utbildningsplatser till *specialistundersköterska anesthesi, operation och IVA inom övriga utbildningar, sjukvård per region/län och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.**

Platser per län	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Kronoberg	20	20	20			
Norrbottn och Västra Götaland**	32	32	32			
Skåne	20					
Skåne och Västerbottn**		20	20	20		
Stockholm	35	70	35	35		
Östergötland	24	24	24	24	24	24

*Avser den del av utbildningsinriktningen som innehåller utbildning till specialistundersköterska anesthesi, operation och IVA.

**Uppgifterna bygger på att flera orter har uppgetts i ansökan. Det är inte säkert att utbildning kommer att genomföras på samtliga av dessa orter.

Källa: MYH.

Samtliga utbildningar utom en i Stockholm bedrivs på distans, vilket i teorin innebär att arbetskraft kan bli tillgänglig över hela landet.

Antal utbildningsplatser inom övriga utbildningar, sjukård – inklusive *labbanalys, röntgen, kvalificerad sjukvård och neurologi per region och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser per län	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Skåne	35	27	27	27		
Stockholm	35	35	35	35		
Västra Götaland		30	30	30		
Östergötland	27	27	27	27	27	

*Avser den del av utbildningsinriktningen som innehåller utbildning inom labbanalys, röntgen, kvalificerad sjukvård och neurologi.

Källa: MYH.

Samtliga av dessa utbildningar bedrivs på distans, vilket i teorin innebär att arbetskraft kan bli tillgänglig över hela landet.

Antal utbildningsplatser till palliativ vård per region/län och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser per län	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Blekinge	30	30	35	35	35	
Jönköping	35	35	35	35	35	
Stockholm	30	35	35	35		
Stockholm, Västerbotten**			35	35	35	
Västra Götaland	30	35	35	35		
Örebro	35	35				

Källa: MYH.

Utbildningarna bedrivs i stor utsträckning på distans, vilket i teorin innebär att arbetskraft kan bli tillgänglig över hela landet.

Antal utbildningsplatser till *medicinsk fotterapeut* per region/län och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser per län	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Jönköping	25	25				
Västernorrland	28	28				
Västra Götaland	26	26				

Källa: MYH.

De utbildningar till medicinsk fotterapeut som finns i utbudet bedrivs på distans vilket i teorin innebär att arbetskraft kan bli tillgänglig över hela landet.

Regionalt utvecklingsansvariga

Myndigheten för också en dialog om efterfrågan på kompetens med regionernas utvecklingsansvariga (RUA). Regionerna besvarar varje år en regional enkät som myndigheten skickar ut gällande efterfrågan på kompetens för de olika utbildningsinriktningarna inom yrkeshögskolan. Det utbud som regionerna har svarat på var det som gällde 2023 och nya platser kan ha tillkommit sedan dess. Att en region inte har svarat på vilka behov som föreligger behöver inte betyda att det saknas efterfrågan på kompetens inom en utbildningsinriktning. Nedan presenteras en kort sammanfattning av de inkomna svaren. Flera regioner har kommenterat utbudet för utbildningsinriktningarna i områdesanalysen.

Övriga utbildningar, sjukvård och ambulanssjukvårdare

RUA i Östergötland och Norrbotten har svarat att utbudet behöver öka mycket. Norrbotten lyfter att det finns risk för ökad konkurrens om utbildad arbetskraft när större etableringar kommer till länet. De ser behov av utbildning i ambulanssjukvård, akutsjukvård, inom operation, anestesi och iva.

RUA i Skåne har svarat att utbudet behöver öka och att behov finns av både program och kurser.

RUA i Västra Götaland, Uppsala och Kronoberg har svarat att utbudet behöver bibehållas. RUA i Kronoberg anger att det finns en begränsning i antalet tillgängliga praktikplatser. Vad gäller ambulanssjukvårdare så har angränsande län ett stort uttalat behov av ambulanssjukvårdare, så det behovet av kompetens behöver förstärkas i Kronoberg.

RUA i Värmland svarade att behovet av kompetens finns, men att de inte kan svara på omfattningen.

Palliativ vård

RUA i Blekinge ser behov av att öka utflödet mycket då det finns ett stort behov av kompetensen inom både region och kommun.

RUA i Västra Götaland och Jönköping har svarat att de vill bibehålla utflödet. RUA i Jönköping uppger att arbetsgivare efterfrågar kompetens inom palliativ vård.

RUA i Örebro uppger att utbudet kan minskas. Kommunen är stora arbetsgivare för yrkeskategorin i länet. Temporärt är behovet mättat av just denna utbildningsinriktning.

Medicinsk foterapeut

RUA i Västra Götaland och Jönköping har svarat att utbudet bör bibehållas.

RUA i Örebro har kommenterat att det finns en brist på medicinska fotvårdsspecialister i länet och att det saknas utbildningar i regionen.

Bedömning av utvecklingen för nya platser med start 2025

Övriga utbildningar, sjukvård

Inom denna utbildningsinriktning finns utbildningar till specialistundersköterska med olika inriktning. Enligt SKR är kompetens inom somatisk vård efterfrågat. Barn- och ungdoms-sjukvård den mest efterfrågade inriktningen följt av intensivvård, operation och anestesi enligt SKR:s rekryteringsenkät till regionerna 2023. Enligt SKR resonerar regionerna olika kring arbetsfördelningen mellan sjuksköterska och specialistundersköterska och varje region har sina egna speciella behov. VO-college anser att det är viktigt att de studerande blir anställningsbara efter utbildningen och att det finns risker med alltför unika kompetenser. VO-college anser att nuvarande nivå på utflödet bör bevaras. SKR bedömer att utbildningsinriktningen skulle kunna öka. Regionalt utvecklingsansvariga signalerar att det finns olika regionala behov, alltifrån att bevara utflödet till att öka mycket.

Myndigheten bedömer att utflödet bör dimensioneras mellan 500–600 platser per år, men att regional efterfrågan kan medföra att utflödet skulle kunna bli högre eller lägre enskilda år. YH-kurser kan vara ett alternativ till program för nya specialistundersköterskeinriktningar för undersköterskor.

Palliativ vård

Branschen uppger att kompetensen är efterfrågad i både kommuner och regioner. Högst efterfrågan finns för YH-kurser snarare än YH-program. Utbildningsinriktningen uppvisar även relativt låga resultat vad gäller examensgrad, överensstämmelse mellan arbete och utbildning samt nyttjade platser. Myndigheten bedömer att dimensioneringen av utbildningsinriktningen kan minska. YH-kurser kan vara ett alternativ.

Ambulanssjukvårdare

Utbildningsinriktningen uppvisar mycket goda resultat. Enligt branschens företrädare är efterfrågan bestående eller ökande, men det finns olika regionala behov. Myndigheten bedömer att utflödet skulle kunna öka något.

Medicinsk foterapeut

Resultaten från genomförda utbildningar visar på goda resultat, men branschorganisationen Sveriges foterapeuter är inte helt nöjda med innehållet i utbildningarna. Enligt branschen kommer efterfrågan på kompetens att öka i takt med en åldrande befolkning. Det finns även alternativa utbildningsvägar. Myndigheten bedömer att utflödet bör bevaras i nuläget.

Som beskrivs inledningsvis är bedömningen inte ett facit över hur det kommer att bli. Antalet platser kan komma att bli färre eller fler än bedömningen. Det beror på en mängd faktorer såsom bedömning av ansökningar, förändringar i vår omvärld och hur mycket statsbidrag eller särskilda medel som kan fördelas mellan samtliga utbildningsinriktningar.

Bedömningen kommer att ses över årligen, i samband med att områdesanalyserna uppdateras.

DEFINITIONER

Andel i arbete	<p>De examinerades sysselsättning följs upp årligen via en enkät. Det huvudsakliga syftet är att ta reda på hur stor andel av de examinerade som har ett arbete året efter examen och hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen.</p> <p>Andel i arbete avser examinerade som har uppgett att de har arbete året efter sin examen. Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.</p>
Arbetets överensstämmelse med utbildningen	<p>Arbetets överensstämmelse med utbildningen, för examinerade som uppgett att de har ett arbete året efter sin examen, mäter hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen enligt tre indelningar: helt eller till största delen, till viss del eller inte alls.</p> <p>Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.</p>
Examensgrad	<p>Statistiska centralbyrån (SCB) är ansvarig för officiell statistik om yrkeshögskolan. Den officiella statistiken innehåller bland annat statistik om examinerade och examensgrad.</p> <p>Examensgrad beräknas som andel examinerade av antagna som bedrivit studier på utbildningar som ger examen.</p> <p>Examinerade avser antagna som har uppfyllt alla villkor för examen. Examinerade hänförs till det slutår som en utbildningsomgång har.</p> <p>För examinerade finns en eftersläpning i statistiken på grund av sena kompletteringar. Uppgifter för det senaste referensåret redovisas därför i november.</p>
Konfidensintervall	<p>Eftersom svarsbortfall förekommer är statistiken behäftad med viss osäkerhet. De redovisade procenttalen är därför skattningar med ett 95-procentigt konfidensintervall, vilket innebär att det sanna värdet ligger inom ett visst intervall med 95 procents säkerhet. Intervallet skrivs ut bredvid punktskattningen (andelen) med symbolen \pm, till exempel 90 ± 2. Det betyder att det sanna värdet, med 95 procents säkerhet ligger mellan 88 och 92 procent (SCB).</p>
Outnyttjade platser	<p>Outnyttjade platser avser summan av inställda platser och outnyttjade platser tre veckor efter start på varje enskild utbildningsomgång.</p>
SUN-inriktningar	<p>Svensk Utbildningsnomenklatur (SUN) är en klassificering av utbildningar som SCB ansvarar för. Den är en standard för klassificering av enskilda utbildningar samtidigt som den utgör ett system för aggregering av utbildningar till större grupper. Varje utbildning grupperas efter SUN-inriktning. Den mest aggregerade nivån är en position (en siffra). Den mest detaljerade nivån är fyra positioner (tre siffror och en bokstav).</p> <p>Myndigheten för yrkeshögskolan behöver dock kunna gruppera utbildningarna efter en mer detaljerad indelning än den officiella. Därför har myndigheten gjort en egen utvidgning av SUN genom att skapa en femte position bestående av ytterligare en bokstav. Syftet med den lokala utvidgningen är att komma närmare yrken och yrkesroller.</p>

Rätt kompetens i rätt tid.

Myndigheten för yrkeshögskolan

Myndigheten för yrkeshögskolan
Box 145, 721 05 Västerås
www.myh.se